

PEDAGOGIKA PRACY JAKO WAŻNA SPECJALNOŚĆ EDUKACYJNA W WYŻSZEJ SZKOLE PEDAGOGICZNEJ W OPOLU I UNIWERSYTECIE OPOLSKIM

Fabian Andruszkiewicz

ORCID: 0000-0001-5318-3793

Uniwersytet Opolski

e-mail: fabian@uni.opole.pl

LABOR PEDAGOGY AS AN IMPORTANT EDUCATIONAL
SPECIALTY AT THE HIGHER SCHOOL OF PEDAGOGY
IN OPOLE AND THE UNIVERSITY OF OPOLE

Keywords: labor pedagogy, employee, student, University of Opole

Abstract: The paper shows the product life cycle at the University of Opole (UO) under the name of the speciality: “Pedagogy of work” conducted at the Pedagogical Faculty at the Institute of Pedagogical Sciences. Ten problem-research areas of labour pedagogy, outlined in 1972 as the Tasks of the Institute of Vocational Education, expanded by one in 2004 and two in 2008, inspired the scientists of Opole University to take up this research issue. The research made it possible to present the vitality and the functioning of the specialty during the period of the university’s existence, and even earlier at the Higher School of Pedagogy in Opole. The above factors were the cause of a noticeable gradient in the growth of its life cycle since its birth, while in the second decade of the 21st century, an antigradient became apparent, caused, in the author’s opinion, primarily by the lack of interest of students to acquire knowledge in this area, although the reasons for this situation could be different. Several hundred specialists in labour pedagogy have graduated from the University of Opole, taking up challenges in various branches of the economy, both in the domestic and international markets.

Słowa kluczowe: pedagogika pracy, pracownik, student, Uniwersytet Opolski

Streszczenie: W pracy ukazano cykl życia produktu na Uniwersytecie Opolskim (UO) pod nazwą specjalności: *pedagogika pracy*, prowadzoną na kierunku *pedagogika* w Instytucie Nauk Pedagogicznych (INP). Dziesięć obszarów problemowo-badawczych pedagogiki pracy, nakreślonych w 1972 roku jako Zadania Instytutu Kształcenia Zawodowego, poszerzonych o jeden w 2004 roku i dwa w roku 2008, stały się inspiracją dla naukowców opolskiego uniwersytetu do podjęcia tej problematyki badawczej. Przeprowadzone badania pozwoliły zaprezentować żywotność i funkcjonowanie specjalności w okresie istnienia uniwersytetu, a jeszcze wcześniej Wyższej Szkoły Pedagogicznej (WSP) w Opolu. Powyższe czynniki były przyczyną zauważalnego gradientu wzrostu cyklu życia tego produktu od chwili jego narodzenia, natomiast w drugiej dekadzie XXI wieku uwidocznił się antygradient, spowodowany według opinii autora, przede wszystkim brakiem zainteresowania studentów do pobierania wiedzy w tym obszarze, aczkolwiek przyczyny tego stanu rzeczy mogłyby być inne. Mury Uniwersytetu Opolskiego opuściło kilkuset absolwentów – specjalistów pedagogów pracy, podejmując wyzwania w różnych gałęziach gospodarki, zarówno na rynku krajowym, jak i międzynarodowym.

Wprowadzenie

Po zmianach w administracyjnym podziale Polski w roku 1950, z dwóch województw: śląsko-dąbrowskiego i dolnośląskiego, zostały wydzielone powiaty, które utworzyły nowe województwo – opolskie ze stolicą w Opolu liczącym w tym czasie 55 tys. mieszkańców (Nicieja, 1990, s. 2). Wówczas to pojawiła się w zamyśle miejscowych działaczy oświatowych idea, by w Opolu, stolicy nowej jednostki administracyjnej, utworzyć ośrodek akademicki przygotowujący wysoko kwalifikowane kadry dla potrzeb gospodarki, oświaty i kultury. Zwolennikiem tej koncepcji był ówczesny I sekretarz Komitetu Wojewódzkiego PZPR Roman Nowak, pochodzący z Chorzowa przedwojenny działacz komunistyczny.

W zrujnowanym i ogołoconym z inteligencji kraju, gdzie jednym z podstawowych zadań sformułowanych w Manifeście Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego była likwidacja analfabetyzmu, istniało zatem ogromne zapotrzebowanie na nauczycieli, a na Dolnym Śląsku w szczególności. Szybko zorientowano się, że Uniwersytet Wrocławski i Instytut Pedagogiczny Związku Nauczycielstwa Polskiego (ZNP) nie są w stanie przygotować potrzebnej liczby kadr oświatowych (Nicieja, 2004, s. 13). W miarę jak stabilizowała się sytuacja, nasilały się dyskusje nad nowymi formami kształcenia nauczycieli na odpowiednim poziomie. Najwięcej kontrowersji budziła sprawa, jak długi powinien być czas kształcenia adeptów zawodu nauczycielskiego. Od 1946 roku istniały już poza obszarem Śląska (Kraków, Łódź i Gdańsk) uczelnie o nazwie państwowe

wyższe szkoły pedagogiczne (PWSP), kształcące nauczycieli w podstawowych kierunkach w cyklu 3-letnim, niemające jednak praw nadawania tytułów magisterskich. W 1950 roku Ministerstwo Oświaty postanowiło utworzyć kolejne trzy tego typu placówki: w Warszawie, Wrocławiu i Katowicach. (Nicieja, 1990).

W Opolu, nowym mieście wojewódzkim, początkowo myślano o powołaniu wyższej uczelni rolniczej, ze względu fakt, że na Opolszczyznę, jako region wybitnie rolniczy, napłynęła po II wojnie światowej głównie ludność chłopska z terenów zabużańskich i z centralnej Polski, jednakże z tego projektu zrezygnowano. Nie zrezygnowano jednak z zamysłu utworzenia uczelni akademickiej. W tym samym czasie, w roku 1950 powołano do życia Wyższą Szkołę Pedagogiczną we Wrocławiu, na bazie wrocławskiego Instytutu Pedagogicznego ZNP. Powstały w 1946 roku wrocławski Instytut Pedagogiczny ZNP miał za zadanie dokształcać w cyklu jednorocznym czynnych zawodowo młodych nauczycieli, w celu zwiększenia ich kompetencji zawodowych. Należy zaznaczyć, że w owym czasie w stolicy Dolnego Śląska powołano do życia również inne szkoły i instytucje typu akademickiego, jak np. uniwersytet czy politechnikę (Nicieja, 1990, s. 17).

Wyższa Szkoła Pedagogiczna we Wrocławiu funkcjonowała w latach 1950 – 1954 kształcąc studentów w systemie trzyletnim. W roku akademickim 1950/1951 zajęcia były prowadzone na trzech kierunkach: fizyki (21 osób), matematyki (31) i polonistyki (64), a rok później został uruchomiony kierunek filologii rosyjskiej (Nicieja, 1990, s. 19–21). Tak krótki okres życia szkoły spowodowany był przede wszystkim trudnościami lokalowymi w zniszczonym działaniach wojennymi Wrocławiu, dlatego też powstał pomysł przeniesienia WSP do Opolia i kontynuację działalności akademickiej.

Wiosną 1954 roku, z inicjatywy Komitetu Wojewódzkiego Partii i Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej, zapadła decyzja o przeniesieniu WSP do Opolia, zaakceptowana przez Ministerstwo Oświaty. 25 marca 1954 roku Ministerstwo Oświaty zarządziło, że WSP będzie przenoszona stopniowo, co nie zadowalało władz opolskich i na skutek ich działań, już w kwietniu tego samego roku, Ministerstwo Oświaty zmieniło decyzję oraz wydało zarządzenie o przeniesieniu szkoły w całości z dniem 1 września roku 1954.

Pierwszym jej rektorem został Jan Zborowski, propagator koncepcji szkoły twórczej, w której uczniowie sami mieli dochodzić do wiedzy i zdobywać umiejętności, a także środki (Nicieja, 1990, s. 39).

Na potrzeby szkoły przeznaczono 3 budynki po Liceum Pedagogicznym przy ul. Luboszyckiej (Nicieja, 1990, s. 17). Oddano też na potrzeby studentów 3 internaty z liczbą miejsc 350.

Termin rozpoczęcia nauki w opolskiej uczelni został dotrzymany i 1 września 1954 roku WSP rozpoczęła realizację swojego szczytnego celu, jakim było w owym czasie kształcenie polskich kadr nauczycielskich po długich latach germanizacji. Naukę w opolskiej Alma Mater rozpoczęło 190 studentów pierwszych roczników, natomiast 1 października naukę podjęli studenci pozostałych lat studiów.

Wydział filologiczny w pierwszym roku pracy w Opolu nie uległ znacznej zmianie, istniały dwie sekcje: filologii polskiej i rosyjskiej, a zajęcia były prowadzone w 5 katedrach. Jedyna zmiana polegała na tym, że studenci filologii polskiej przeszli na magisterski 4-letni tok studiów w roku akademickim 1954/1955, a studenci filologii rosyjskiej w roku 1955/1956. W roku 1958/1959 nastąpiło wydłużenie kształcenia magisterskiego do 5 lat na wszystkich kierunkach (Nicieja, 1990, s. 44). Spowodowane to było Uchwałą nr 276 Prezydium Rządu z dnia 18.05.1954 roku w sprawie ulepszenia kształcenia nauczycieli i otrzymaniem przez opolską uczelnię prawa do nadawania tytułów magisterskich w 1954 roku.

W roku 1959 Wydział Filologiczno-Historyczny uzyskał prawo nadawania stopnia doktora nauk humanistycznych (Nicieja, 1990, s. 75). W 1975 roku zostały uruchomione w Opolu kierunki ekonomiczne (Nicieja, 1990, s. 150-151).

O dynamicznym rozwoju WSP może świadczyć również fakt budowy nowej infrastruktury uczelnianej. W 1960 roku ukończono budowę gmachu uczelni przy ul. Oleskiej o kubaturze 45 tys. m³ (Nicieja, 1990, s. 81), natomiast pod koniec lat siedemdziesiątych oddano do użytkowania dla studentów stacjonarnych 4 domy studenckie, liczące w sumie około 1800 miejsc noclegowych oraz 2 duże stołówki, które były w stanie wydać około 2 tysięcy obiadów dziennie. Jednocześnie następuje też dynamiczne zwiększanie księgozbioru w Bibliotece Głównej WSP, stając się najbardziej zasobnym na całym Śląsku Opolskim, z ponad 300-tysięczną liczbą woluminów (Nicieja, 1990, s. 150).

W roku 1979 WSP w Opolu została udekorowana jednym z najwyższych odznaczeń państwowych – Orderem Sztandaru Pracy I Klasy (Nicieja, 1990, s. 157), natomiast w połowie lat 80. opolska Alma Mater została najlepszą uczelnią pedagogiczną w kraju. W latach 1996/1997 – 2018 były prowadzone studia doktorskie, na początku jako studia wydziałowe, a później jako studia o charakterze ogólnopedagogicznym w INP z osobą odpowiedzialną za ich funkcjonowanie

prof. dr hab. Eleonorą Sapia-Drewniak (Alechnowicz-Skrzypek, Nycz, 2016, s. 64).

W 1994 roku nastąpiło połączenie Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Opolu z opolską filią Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, w wyniku którego powstał Uniwersytet Opolski z siedzibą w Opolu. Należy zaznaczyć, że powołany decyzją Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej 10 marca 1994 roku Uniwersytet Opolski należy do elity polskich uniwersytetów tzw. bezprzymiotnikowych (Szewczyk-Kłós, Ślódczyk, 2019 s. 5).

Obecnie na UO składa się dwanaście wydziałów i dziewiętnaście instytutów naukowych, ściśle współpracujących z pozostałymi strukturalnymi jednostkami uczelni, np. Biurem Nauki i Obsługi Projektów, Centrum Nowoczesnych Technologii, Akademickim Centrum Karier i innymi, tworząc tym samym dynamiczny, nowoczesny i wszechstronny organizm naukowo-dydaktyczny.

O permanentnym rozwoju UO może świadczyć również fakt połączenia z Medyczną Wyższą Szkołą Zawodową w Opolu, która została formalnie włączona w struktury uniwersytetu 15 lipca 2020 roku (Kronika, 2020).

Cel i założenia metodologiczne

Celem przeprowadzonych badań było ukazanie cyklu życia produktu w UO pod nazwą specjalności: *pedagogika pracy*, prowadzoną na kierunku *pedagogika* w INP. W tym kontekście skonstruowano następujące pytania badawcze:

1. Jakie były motywy powołania do życia Wyższej Szkoły Pedagogicznej (WSP) w Opolu?
2. W jakim okresie odbywało się kształcenie specjalistów pedagogiki pracy?
3. Ilu absolwentów – pedagogów pracy opuściło mury opolskiej uczelni?

Naukowe podejście do badań charakteryzuje się systematycznym gromadzeniem danych w celu uzyskania możliwie jasnego i bezstronnego obrazu jakiegoś aspektu (Tolmie, McAteers, Muij, 2011).

Niniejsze badanie miało charakter badań jakościowych, ukazujących w sposób fragmentaryczny powstanie UO, oraz kształcenie specjalistów – pedagogów pracy, zarówno na studiach stacjonarnych, jak i niestacjonarnych.

Badania zostały przeprowadzone na terenie UO. Zastosowaną metodą badawczą była analiza dokumentów źródłowych (archiwalnych i teraźniejszych), a także uzyskanie informacji bezpośrednio od absolwentów specjalności *pedagogika pracy* oraz pracowników naukowych zaangażowanych w proces kształcenia pedagogów pracy.

Pedagogika w UO

Pedagogika w początkowym okresie istnienia WSP nie miała 'łatwej drogi'. Przyczynę tego stanu należy upatrywać w tym, że nie było odpowiednich specjalistów i jednostek do prowadzenia kierunków pedagogicznych. Należy zaznaczyć, że do 1952 roku w WSP istniał tylko Zespół Pedagogiczny, a później, w latach 1952 - 1973 Katedra Pedagogiki, w której prowadzono działalność usługową wobec wszystkich kierunków studiów. W październiku 1973 roku powstał Instytut Pedagogiki, pod dyrekcją prof. T. Musioła, natomiast w 1989 roku została dokonana zmiana nazwy na Instytut Nauk Pedagogicznych (Nicieja, 1990, s. 150; Brągiel i in., 2004). Pod tą nazwą instytut, zarządzany przez jego dyrektora dra hab. Edwarda Nycza prof. UO, prowadzi działalność akademicką do dnia dzisiejszego.

Kierunek pedagogiki został uruchomiony w roku akademickim 1960/1961 i prowadził działalność edukacyjną tylko do roku 1968/1969 na studiach wieczorowych. Krótki okres istnienia tego kierunku był spowodowany zaspokojeniem potrzeb miejscowego środowiska na tego typu specjalistów.

Lata 70. XX wieku dla opolskiej pedagogiki były okresem dynamicznego rozwoju, dzięki przede wszystkim JM Rektorowi Tadeuszowi Gospodarkowi, który forsował powstawanie nowych kierunków pedagogicznych, nieobecnych do 1973 roku. Powstawanie nowych kierunków studiów zawdzięczano w znacznym stopniu powiększaniu się bazy lokalowej, jak również zdecydowanie większemu zainteresowaniu młodych ludzi pragnących studiować na opolskiej uczelni. Pierwsze, pedagogiczne studia stacjonarne zostały zorganizowane w roku akademickim 1973/1974, na których naukę rozpoczęło 190 studentów. Wybranymi przez nich kierunkami były: pedagogika szkolna, *pedagogika opiekuńcza* oraz *pedagogika kulturalno-oświatowa*, a w następnym roku studenci mogli podjąć naukę na kierunkach: *pedagogiki przedszkolnej* oraz *nauczania początkowego* (Nicieja, 1990, s. 150).

Kierunki pedagogiczne rozwijały się bardzo szybko, dominując liczebnie na początku lat 80. na całym Wydziale Filologiczno-Historycznym. W ich rozwoju, oprócz rektora T. Gospodarka, duże zasługi oddali pracownicy Instytutu Pedagogiki w osobach: prof. Teodor Musioł, doc. Zygmunt Łomny, doc. Franciszek Marek, doc. Władysław Puślecki, dr Henryk Koniarski, dr Zenon Jasiński, dr Stanisław Michalak oraz nieżyjący już: doc. Franciszek Czech (1913-1987) i inni (Nicieja, 1990, s.151).

Wraz z powstawaniem nowych kierunków kształcenia zwiększała się dynamicznie liczba studentów i to nie tylko z Opolą i okolic. Po wiedzę i umiejętności do opolskiej uczelni przyjeżdżali młodzi ludzie z całej Polski, nawet z tych najbardziej oddalonych zakątków kraju.

Piszący te słowa osobiście odwiedził w 1977 roku starszą koleżankę z Suwalszczyzny, gdzie razem uczęszczali do szkoły podstawowej w podsuwalskiej miejscowości, zaskoczony, oczywiście pozytywnie, wielkością UO i jego infrastrukturą. Autor tej pracy mieszkał w DS Mrowisku przez dwie doby i nawet nie pomyślał wówczas, że los po wielu latach przywiedzie go w mury tej samej uczelni.

Pedagogika pracy nową specjalnością kształcenia w opolskiej uczelni

Pedagogika pracy jest nierozzerwalnie związana z ruchami społecznymi, w szczególności z zagadnieniem stosunku człowieka do pracy. Refleksja nad rolą pracy w życiu człowieka sięga XIX wieku i jest aktualna po dzień dzisiejszy. Człowiek zawsze myślał o tym, jak żyć i jak działać, aby zapewnić sobie i swoim najbliższym godziwe warunki życia zwane dobrostanem.

Dobrostan można rozumieć jako doświadczanie przez człowieka pozytywnych emocji, wysoki poziom zadowolenia z życia oraz niski poziom szkodliwych nastrojów. Z poczuciem dobrostanu bezpośrednio związany jest optymizm jako istotny zasób osobisty, wpływający na zdrowie i samopoczucie oraz na sukcesy życiowe.

Dominująca rola twórcy pedagogiki pracy przypadła prof. Tadeuszowi Nowackiemu, który wyróżnił 10 obszarów problemowo-badawczych pedagogiki pracy, nakreślonych w 1972 roku. Jako zadania Instytutu Kształcenia Zawodowego stały się one inspiracją dla naukowców opolskiego uniwersytetu do podjęcia tej problematyki badawczej (Nowacki, 1978). Duży wkład w rozwój pedagogiki pracy wniósł profesor Zygmunt Wiatrowski wyróżniając trzy działy:

- 1) pedagogikę przedzawodową,
- 2) pedagogikę zawodową,
- 3) pedagogikę zakładu pracy (Wiatrowski, 2005).

Konkretyzując, można stwierdzić, że pedagogikę pracy należy rozumieć jako przedmiot zainteresowań i badań naukowych, których problematyka dotyczy wychowania przez pracę, kształcenia i doradztwa zawodowego, kształcenia ustawicznego pracujących i bezrobotnych oraz problemy edukacyjne zakładu pracy.

Zatem pedagogikę pracy interesuje przede wszystkim przygotowanie człowieka do pracy, warunkujące prawidłowy układ relacji człowiek – praca, gdzie wiadomości, umiejętności, sprawności zawodowe oraz motywacja i postawa zawodowa wysuwają się na pierwszy plan.

W sprostaniu temu zadaniu powoływano do życia nowe kierunki i specjalności kształcenia pod wiodącą nazwą pedagogika pracy.

W WSP w Opolu *pedagogikę pracy*, jako nowy kierunek studiów, po raz pierwszy uruchomiono w 1977 roku w porozumieniu z Ministerstwem Przemysłu Maszynowego, w systemie kształcenia zaocznego. Studia miały za zadanie kształcić pracowników służb socjalnych w zakładach produkcyjnych. Ministerstwo Przemysłu Maszynowego okazało się hojnym mecenasem, partycypując m.in. w adaptacji dla potrzeb dydaktycznych zamku w Dąbrowie Niemodlińskiej (Nicieja, 1990, s. 151).

Do rozwoju opolskiej *pedagogiki pracy* szczególnie przyczynił się doc. Zygmunt Łomny, propagator kreowania kierunków pedagogicznych, twórca uczelnianej pracowni nowych technik nauczania, co było niezwykle ważnym faktem w rozwijającym się przemyśle śląska opolskiego i Polski. Doc. Łomny był także aktywnym członkiem zespołu Pedagogiki Pracy Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN.

Na Uniwersytecie Opolskim funkcjonowały również studenckie koła naukowe, rozwijające zainteresowania naukowe i zawodowe studentów w różnych obszarach. Jednym z nich było koło naukowe Pedagogiki Pracy pod opieką dr. Karola Neischa, wspierające rozwój osobowy studentów, jak również opracowujące i realizujące projekty naukowe, między innymi program dla osób niepełnosprawnych pt. „Zwiększenie szans osób niepełnosprawnych na rynku pracy”, oraz działalność rekrutacyjną w ramach warsztatów edukacyjnych (Alechnowicz-Skrzypek, Nycz, 2016, s. 74).

Sylwetka absolwenta kierunku studiów *pedagogika o specjalności pedagogika pracy*

Absolwent kierunku/specjalności studiów *pedagogika pracy* powinien dysponować podstawową wiedzą pedagogiczną, historyczno-filozoficzną, socjologiczną i psychologiczną wskazaną do rozumienia procesu kształcenia i wychowania przez pracę, a także kształtowania własnego rozwoju zawodowego. Uzyskuje on podstawowe informacje o zawodach rynku pracy, o możliwościach kształcenia poprzez różne formy szkoleń. Posiada umiejętności w zakresie wspomaganiania

dzieci, młodzieży i osób dorosłych w dokonywaniu trafnych wyborów edukacyjnych oraz wspierania ich w całościowym rozwoju osobistym. W swojej działalności wykorzystuje standaryzowane metody ułatwiające wybór zawodu, zmianę kwalifikacji, zmianę zatrudnienia, uwzględniając aktualne i prognozowane potrzeby rynku pracy i edukacji. Posiada podstawowe kwalifikacje w zakresie zarządzania zasobami ludzkimi, a także uczestniczy w doborze kandydatów na stanowiska wymagające specjalnych predyspozycji psychofizycznych

Ma umiejętność komunikacji społecznej, tworzenia własnego warsztatu metodycznego oraz refleksyjnego spojrzenia na własną rolę zawodową. Absolwent posiada kompetencje w zakresie udzielania pomocy bezrobotnym i innym osobom poszukującym pracy, jak również pracodawcom w znalezieniu odpowiedniego pracownika. Misją specjalności *pedagogiki pracy* jest wdrożona w Unii Europejskiej strategia kształcenia przez całe życie, jak i promowanie polityki poprawy zatrudnienia. Absolwent tej specjalności zostaje przygotowany do pracy w placówkach oświatowych, działach personalnych przedsiębiorstw, agencjach pracy, poradniach psychologiczno-pedagogicznych i innych, związanych z zagadnieniami pracy człowieka.

Kształcenie specjalistów – pedagogów pracy w UO

Pedagogika pracy tak naprawdę zagościła na Uniwersytecie Opolskim w początkowym okresie jego istnienia w Instytucie Nauk Pedagogicznych jako jedna z wielu uruchomionych specjalności na kierunku *pedagogika*. Początkowa *pedagogika pracy* była realizowana na poziomie zawodowym w cztero – i trzyletnim zaocznym systemie kształcenia (Alechnowicz-Skrzypek, Nycz, 2016, s. 63).

W tabeli 1. ukazano ‘życie’ *pedagogiki pracy* z różnymi jej modyfikacjami w niestacjonarnym systemie kształcenia.

Tabela 1. Specjalność *pedagogika pracy* na studiach zaocznych na Uniwersytecie Opolskim

Nazwa kierunku	Lata, w których na UO byli studenci na tym kierunku
Studia magisterskie 4-letnie	
Kierunek: pedagogika specjalność: pedagogika pracy	Zajęcia prowadzone w latach 1995/1996 do 1998/1999
Studia magisterskie 5-letnie	
Kierunek: pedagogika specjalność: pedagogika pracy	Zajęcia prowadzone w latach 2003/2004 do 2009/2010

Nazwa kierunku	Lata, w których na UO byli studenci na tym kierunku
Studia licencjackie 3-letnie	
Kierunek: pedagogika specjalność: pedagogika pracy	Zajęcia prowadzone w latach 2006/2007 do 2008/2009
Kierunek: pedagogika specjalność: pedagogika pracy z doradztwem zawodowym	Zajęcia prowadzone w latach 2008/2009 do 2010/2011
Studia magisterskie 2-letnie kontynuacja	
Kierunek: pedagogika specjalność: pedagogika pracy	Zajęcia prowadzone w latach 2006/2007 i 2007/2008
Kierunek: pedagogika specjalność: pedagogika pracy z doradztwem zawodowym	Zajęcia prowadzone w latach 2007/2008 do 2014/2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych archiwalnych Uniwersytetu Opolskiego.

Specjalność *pedagogika pracy* na kierunku *pedagogika* w stacjonarnym systemie kształcenia została uruchomiona stosunkowo późno, bo dopiero w roku akademickim 2007/2008 z różnymi jej rozszerzeniami (tab. 2).

Tabela 2. Specjalność *pedagogika pracy* na studiach stacjonarnych na Uniwersytecie Opolskim

Nazwa kierunku	Lata, w których na UO byli studenci na tym kierunku
Studia licencjackie 3-letnie	
Kierunek: pedagogika specjalność: pedagogika pracy z doradztwem zawodowym	Zajęcia prowadzone w latach 2007/2008 do 2011/2012
Kierunek: pedagogika specjalność: pedagogika pracy z bezpieczeństwem przemysłowym	Zajęcia prowadzone w latach 2010/2011 do 2013/2014
Kierunek: pedagogika Moduł (specjalności): pedagogika pracy z higieną pracy i doradztwem zawodowym <i>ścieżka: bezpieczeństwo i higiena pracy</i> <i>ścieżka: doradztwo zawodowe</i>	Zajęcia prowadzone w latach 2012/2013 do 2014/2015
Kierunek: pedagogika pedagogika pracy w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy oraz doradztwa	Zajęcia prowadzone w latach 2015/2016 do 2017/2018
Studia magisterskie 2-letnie kontynuacja	

Nazwa kierunku	Lata, w których na UO byli studenci na tym kierunku
Kierunek: pedagogika specjalność: pedagogika pracy z doradztwem zawodowym	Zajęcia prowadzone w latach 2010/2011 do. 2015/2016
Kierunek: pedagogika Moduł (specjalności): pedagogika pracy z higieną pracy i doradztwem zawodowym	Zajęcia prowadzone w latach 2015/2016 i 2016/2017

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych archiwalnych Uniwersytetu Opolskiego.

W tabelach 3. i 4. znajdują się niektóre dane dotyczące liczby studentów na specjalności *pedagogika pracy*. Niestety, autor nie dysponuje wszystkimi danymi z tych lat dotyczącymi liczby studentów tej specjalności z uwagi na fakt, że do sprawozdań GUS wykazywano studentów kierunku *pedagogika* bez rozbięcia na specjalności, jednakże autorowi udało się dotrzeć do niektórych danych z okresu 2009–2013. Należy zaznaczyć, że po wprowadzeniu danych do sprawozdania GUS, wersje papierowe były niszczone.

Tabela 3. Liczba studentów na studiach stacjonarnych na specjalności *pedagogika pracy* w latach 2009–2013

Rok	Kierunek	Stopień studiów	Liczba studentów	Liczba absolwentów
2009	pedagogika pracy z doradztwem zawodowym	L-3	98	
2010	pedagogika pracy z doradztwem zawodowym	L-3	64	31
	pedagogika pracy z bezpieczeństwem przemysłowym	L-3	39	
2011	pedagogika pracy z doradztwem zawodowym	L-3	39	23
	pedagogika pracy z doradztwem zawodowym	M-2	82	
	pedagogika pracy z bezpieczeństwem przemysłowym	L-3	80	
2012	pedagogika pracy z doradztwem zawodowym	L-3	29	31
	pedagogika pracy z doradztwem zawodowym	M-2	69	41
	pedagogika pracy z bezpieczeństwem przemysłowym	L-3	73	
2013	kierunek: pedagogika: pedagogika pracy z higieną pracy i doradztwem zawodowym	L-3	27	
	pedagogika pracy z doradztwem zawodowym	M-2	52	34
	pedagogika pracy z bezpieczeństwem przemysłowym	L-3		32

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych archiwalnych Uniwersytetu Opolskiego.

Tabela 4. Liczba studentów na studiach niestacjonarnych na specjalności *pedagogika pracy* w latach 2009–2013

Rok	Kierunek	Stopień studiów	Liczba studentów	Liczba absolwentów
2009	pedagogika pracy z doradztwem zawodowym	L-3	23	
	pedagogika pracy z doradztwem zawodowym	M-2	173	85
	pedagogika pracy	M-5	28	21
	pedagogika pracy	L-3		23
2010	pedagogika pracy	M-5		20
	pedagogika pracy z doradztwem zawodowym	M-2		50
	pedagogika pracy z doradztwem zawodowym	L-3	23	
	pedagogika pracy z doradztwem zawodowym	M-2	199	
2011	pedagogika pracy z doradztwem zawodowym	L-3		21
	pedagogika pracy z doradztwem zawodowym	M-2	142	87
2012	pedagogika pracy z doradztwem zawodowym	M-2		73
	pedagogika pracy z doradztwem zawodowym	L-3	73	
2013	pedagogika pracy z doradztwem zawodowym	M-2	39	45

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych archiwalnych Uniwersytetu Opolskiego.

Dyskusja

Pedagogika pracy nie była samodzielny kierunkiem na Uniwersytecie Opolskim, a specjalnością z różnymi jej nazwami na kierunku *pedagogika* prowadzonym przez INP. Pod nazwą specjalność: *pedagogika pracy* występowała od roku akademickiego 1995/1996 do 1998/1999 na zaocznych czteroletnich studiach magisterskich, a na pięcioletnich od 2003/2004 do 2009/2010. Trzyletnie studia licencjackie zostały uruchomione jesienią 2007 roku pod tą samą nazwą, natomiast od roku 2008/2009 do 2010/2011 pod nazwą specjalności *pedagogika pracy z doradztwem zawodowym*. Zmiana nazwy specjalności była podyktowana zapewne uatrakcyjnieniem tej specjalności w celu zwerbowania większej liczby studentów, jednakże zabieg okazał się nieskuteczny i w roku akademickim 2010/2011 specjalność (licencjacka) *pedagogika pracy* zakończyła swoją żywotność na studiach zaocznych.

Studia magisterskie dwuletnie, jako kontynuacja trzyletniej specjalności *pedagogika pracy* funkcjonowały od 2006 do 2015 (do 2008 pod nazwą *pedagogika pracy*, a później *pedagogika pracy z doradztwem zawodowym*).

W tym okresie owa specjalność cieszyła się dużym powodzeniem, o czym świadczy liczba studentów (tab. 4). W okresie 2009–2013 dyplomem pedagoga

pracy poszczyciło się 425 absolwentów, a najwięcej otrzymało dyplom w roku 2011, aż 87. Najwięcej studentów na studiach magisterskich dwuletnich zaocznych było w roku 2010 – 199, a na licencjackich zaocznych w roku 2012 – 73. Brak naboru kandydatów na tę specjalność został spowodowany najprawdopodobniej nasyceniem rynku pracy tego typu specjalistami, jak również uzyskaniem wyższego wykształcenia przez osoby dorosłe w pierwszej dekadzie XXI wieku i wcześniej. Posiadanie przez nich statusu wyższego wykształcenia było niezbędne do zachowania swojego stanowiska pracy, zwłaszcza w instytucjach państwowych (autorowi znane są liczne przypadki takiego postępowania).

Stacjonarne kształcenie specjalistów z *pedagogiki pracy* rozpoczęło się INP w roku akademickim 2007/2008 na trzyletniej specjalności pod nazwą: *pedagogika pracy* z różnymi rozszerzeniami i trwało do 2018 roku. Kontynuację specjalności zapewniono w roku akademickim 2010/2011, uruchamiając dwuletnie studia magisterskie w tym samym instytucie i prowadząc działalność edukacyjną do 2017 roku. W latach 2009–2013, w wyniku edukacji stacjonarnej, mury uczelni uniwersytetu opolskiego opuściło 192 pedagogów pracy, a największa ich liczba przypadła w roku 2009 – 41. Największa liczba studentów w tym okresie wynosiła 98 na studiach licencjackich w 2009 roku, a na magisterskich w roku 2011 – 80. Już same liczby świadczą o atrakcyjności tego kierunku i zapotrzebowaniu rynku pracy na tego typu specjalistów. Niektórzy absolwenci specjalności *pedagogiki pracy* podjęli pracę naukową na uczelni i w szkołach ponadpodstawowych będąc dobrymi specjalistami z wszechstronnym wykształceniem.

Zakończenie

Dotychczas Uniwersytet Opolski ukończyło około 100 tysięcy absolwentów, w tym również są pedagodzy pracy (Szewczyk-Kłós, Słodczyk, 2019). Wśród nich są wybitni polscy uczeni, intelektualiści, pisarze, poeci, dziennikarze, reporterzy, politycy w randze ministrów, posłów, senatorów, wojewodów oraz tysiące dyrektorów przedszkoli, szkół podstawowych, gimnazjów i liceów. To jest najdobitniejszy wyraz rangi i społecznego znaczenia Uniwersytetu Opolskiego

Kształcenie specjalistów pedagogiki pracy na Uniwersytecie Opolskim zakończyło się definitywnie w 2018 roku. Na podstawie analizy sprawozdań o liczbie kandydatów przyjętych na studia można stwierdzić, że ostatni nabór studentów na studia stacjonarne licencjackie, zakończony sukcesem, odbył się w 2015 roku, a w 2018 roku już go nie było, natomiast jeżeli chodzi o studia

niestacjonarne, to ostatni nabór na studia drugiego stopnia odbył się w 2013 roku, a w 2015 nastąpił definitywny koniec kształcenia.

Powstaje zatem pytanie, co dalej z pedagogiką pracy na UO i nie tylko? Czy możemy mówić o niej już tylko w czasie przeszłym, a może tylko o jej chwiejności i o nowych kierunkach, czy też możliwe jest jej wskrzeszenie lub reinkarnacja? Na te i wiele innych pytań nie ma jednoznacznej odpowiedzi...

Referencje

- Alechnowicz-Skrzypek, Nycz, E. (red.). (2016). *20 lat Wydziału Historyczno-Pedagogicznego Uniwersytetu Opolskiego*. Opole: UO.
- Brański, J., Jasiński, Z., Włoch, St. (red.). (2004). *30 lat Opolskiej Pedagogiki*. Opole: UO.
- Kronika Uniwersytetu Opolskiego* (2019). <https://muzeum.uni.opole.pl/rok-2019>.
- Kronika Uniwersytetu Opolskiego* (2020). <https://muzeum.uni.opole.pl/rok-2020>.
- Nicieja, S.S. (1990). *Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Opolu: 1950–1990*. Instytut Śląski.
- Nicieja, S.S. (2004). *Alma Mater Opoliensis: Ludzie, fakty, wydarzenia: Księga Jubileuszowa w 50. rocznicę Wyższej Szkoły Pedagogicznej W Opolu I 10. rocznicę powstania Uniwersytetu Opolskiego*. Opole: UO.
- Nowacki, T. (red.). (1978). *Metodologia pedagogiki pracy*. Warszawa: WSiP.
- Szewczyk-Kłós, D., Słodczyk, J. (red.). (2019). *25 lat Uniwersytetu Opolskiego*. Opole: UO.
- Tolmie, A. (2011, September 1). *Quantitative methods in educational and social research using SPSS*. Google Books, https://books.google.com/books/about/Quantitative_Methods_In_Educational_And.html?id=x6S3awS74vc.
- Wiatrowski, Z. (2005). *Podstawy pedagogiki pracy*, wyd. IV. Bydgoszcz: AB.